

PEDAGOGIKA JARAYONDA INKLYUZIV QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISH

*Denov Tadbirlik va Pedagogika instituti
Pedagogika fakulteti Pedagogika yo'nalishi*

11 p 23 guruh talabasi3-bosqich talabasi

Normamatova Dilafro'z Jo'ra qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tarbiya jarayonida inklyuziv qadriyatlarni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari, pedagogik shart-sharoitlari hamda ularni amaliyotga tatbiq etish yo'llari tahlil qilinadi. Inklyuziv ta'limning mazmuni, insonparvarlik, bag'rikenglik va tenglik tamoyillarining tarbiyaviy jarayondagi o'rni yoritilgan.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, tarbiya, qadriyat, tenglik, bag'rikenglik, pedagogik kompetentlik, insonparvarlik, ijtimoiy hamkorlik.

Abstract: This article analyzes the theoretical and methodological foundations of the formation of inclusive values in the educational process, pedagogical conditions, and ways to implement them in practice. The content of inclusive education, the role of the principles of humanity, tolerance, and equality in the educational process are highlighted.

Keywords: inclusive education, upbringing, values, equality, tolerance, pedagogical competence, humanity, social cooperation.

Аннотация: В статье анализируются теоретико-методологические основы формирования инклюзивных ценностей в образовательном процессе, педагогические условия и способы их реализации на практике. Раскрывается содержание инклюзивного образования, роль принципов гуманности, толерантности и равенства в образовательном процессе.

Ключевые слова: инклюзивное образование, воспитание, ценности, равенство, толерантность, педагогическая компетентность, гуманность, социальное сотрудничество.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimi inson shaxsini har tomonlama rivojlantirish, uning individual imkoniyatlarini ochish va jamiyatda to'laqonli ishtirok etishini ta'minlashni o'z oldiga maqsad qilib qo'ygan. Shu nuqtayi nazardan, inklyuziv qadriyatlar — ya'ni, tenglik, bag'rikenglik, insonparvarlik va o'zaro hurmat — tarbiya jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni va “Inklyuziv ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi”da har bir shaxsning ta'lim olish huquqi, imkoniyati cheklangan bolalarga qulay sharoit yaratish zarurligi alohida ta'kidlanadi. Shu bois pedagogik jarayonda inklyuziv qadriyatlarni shakllantirish hozirgi davrning dolzarb vazifasiga aylanmoqda.

Asosiy qism

Inklyuziv qadriyatlar – bu shaxsni millati, jinsi, dini, jismoniy yoki aqliy imkoniyatidan qat'i nazar, teng huquqli inson sifatida qabul qilish, unga hurmat va ishonch bilan munosabatda bo'lish g'oyalarini ifodalaydi. Bu qadriyatlar insonparvarlik falsafasiga tayangan bo'lib, ta'lim va tarbiyaning asosiy yo'nalishlarini belgilab beradi.

Inklyuziv qadriyatlarni tarbiyaviy jarayonga singdirish uchun quyidagi pedagogik shart-sharoitlar muhimdir:

- Insonparvarlik muhitini yaratish — har bir o'quvchi o'zini qadrlangan shaxs sifatida his qilishi
- Pedagoglarning inklyuziv kompetentligini oshirish — empatiya, tolerantlik, individual yondashuv ko'nikmalarini rivojlantirish
- O'quvchilar o'rtasida ijtimoiy hamkorlikni tashkil etish — birgalikdagi faoliyat orqali o'zaro tushunish va qo'llab-quvvatlashni mustahkamlash

- Ota-onalar bilan hamkorlik — inklyuziv qadriyatlarning oilaviy muhitda ham qaror topishini ta'minlash

Inklyuziv qadriyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar muhim rol o'ynaydi:

- Trening va rolli o'yinlar — empatiya, hurmat, hamjihatlikni rivojlantiradi

- Loyiha metodi — o'quvchilarni jamoada ishlashga, bir-birining fikrini qadrlashga o'rgatadi

- Muammoli ta'lim — o'quvchilarni ijtimoiy masalalar ustida fikrlashga undaydi

- Refleksiya va baholash — har bir bola o'z hissasini anglab, o'zini ijtimoiy jihatdan mas'ul shaxs sifatida his qiladi

Tarbiyada eng muhim omil — bu o'qituvchining shaxsiy namunasi. O'qituvchi o'z xatti-harakati, muloqot madaniyati, ijobiy munosabati orqali inklyuziv qadriyatlarning tashuvchisiga aylanadi. Shuning uchun pedagogning kasbiy va ijtimoiy kompetentligini doimiy ravishda rivojlantirib borish muhimdir.

Xulosa. Tarbiya jarayonida inklyuziv qadriyatlarni shakllantirish — bu nafaqat pedagogik jarayon, balki ijtimoiy-madaniy ehtiyojdir. Ushbu qadriyatlar orqali o'quvchilar o'zaro hurmat, bag'rikenglik va hamkorlikni hayotiy prinsip sifatidadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Inklyuziv ta'limni rivojlantirish to'g'risida"gi qarori, 2021 yil.
3. Hasanboeva O., Raximov B. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: O'zbekiston, 2019.
4. UNESCO. Inclusive Education: Guidelines for Education Policy Makers. – Paris, 2017.